

Datové struktury a algoritmy

Část 5

Abstraktní datové typy

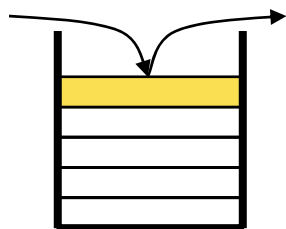
Petr Felkel

S použitím materiálů [Richta, Honzík, Hudec, Beneš]

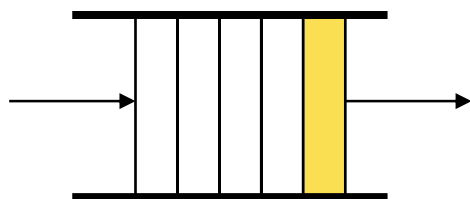
Abstraktní datové typy - opakování

Malé opakování

Zásobník



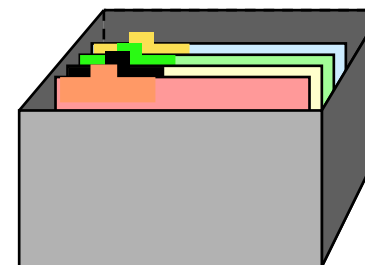
Fronta



Pole

	1	2	3
6	A	B	C
7	D	E	F

Tabulka



Sekvenční

Asociativní

tos()

front()

index

klíč->hodnota

Implementace v STL

Kontejnery a adaptéry

Sekvenční

vector [] ... “nafukovací pole
adaptér:
priority_queue
dqueue ... oboustranná fronta
adaptéry:
stack
queue
list ... linked list

Asociativní

set ... množina bez opakování
multiset ... mn.s opakováním
map ... pár <klíč-hodnota T>
multimap ... <klíč,T,T,T>

Plus iterátory na procházení

Implementace v STL

Použití - vektor

`#include <vector>` ... nebo `<vector.h>` v HP implementaci

```
int main() {  
    std::vector<int> v;  
  
    v[2] = 7;  
}
```

Nebo:
`using std::vector;`
`vector<int> v;`

Implementace v STL

Použití - fronta

```
#include <queue>

int main() {
    std::queue<int> Q;
    Q.push(3);
    Q.push(2);
    int a = Q.front();
    Q.pop();
    ...
}
```

Nebo:

```
using std::queue;
queue<int> Q;
```

Prioritní fronta

Operace má jako fronta, ale front() vrací extrém:
minimum nebo maximum

Implementace: haldou (v poli)

Insert, delete.... $O(\log n)$

Abstraktní datový typ

SYNTAXE

... signatura

= deklarace druhů

- Jména oborů hodnot

+ deklarace operací

- Jména operací
- Druhy (a pořadí) argumentů operací
- Druh výsledku

SÉMANTIKA

... axiomy

= popis vlastností operací!

Abstraktní datové typy

Fronta (*Queue*)

Zásobník (*Stack*)

Pole (*Array*)

Tabulka (*Table*)

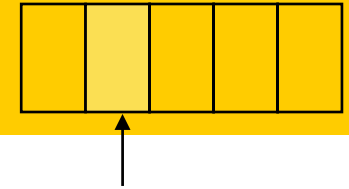
Seznam (*List*)

Strom (*Tree*)

Množina (*Set*)

[Množina s opakováním prvků (multiset) – k zamyšlení]

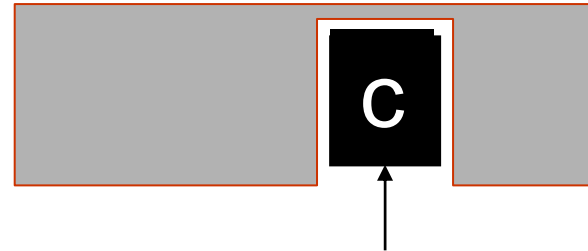
Seznam (List)



Posloupnost údajů

+

Ukazovátka!!!!;

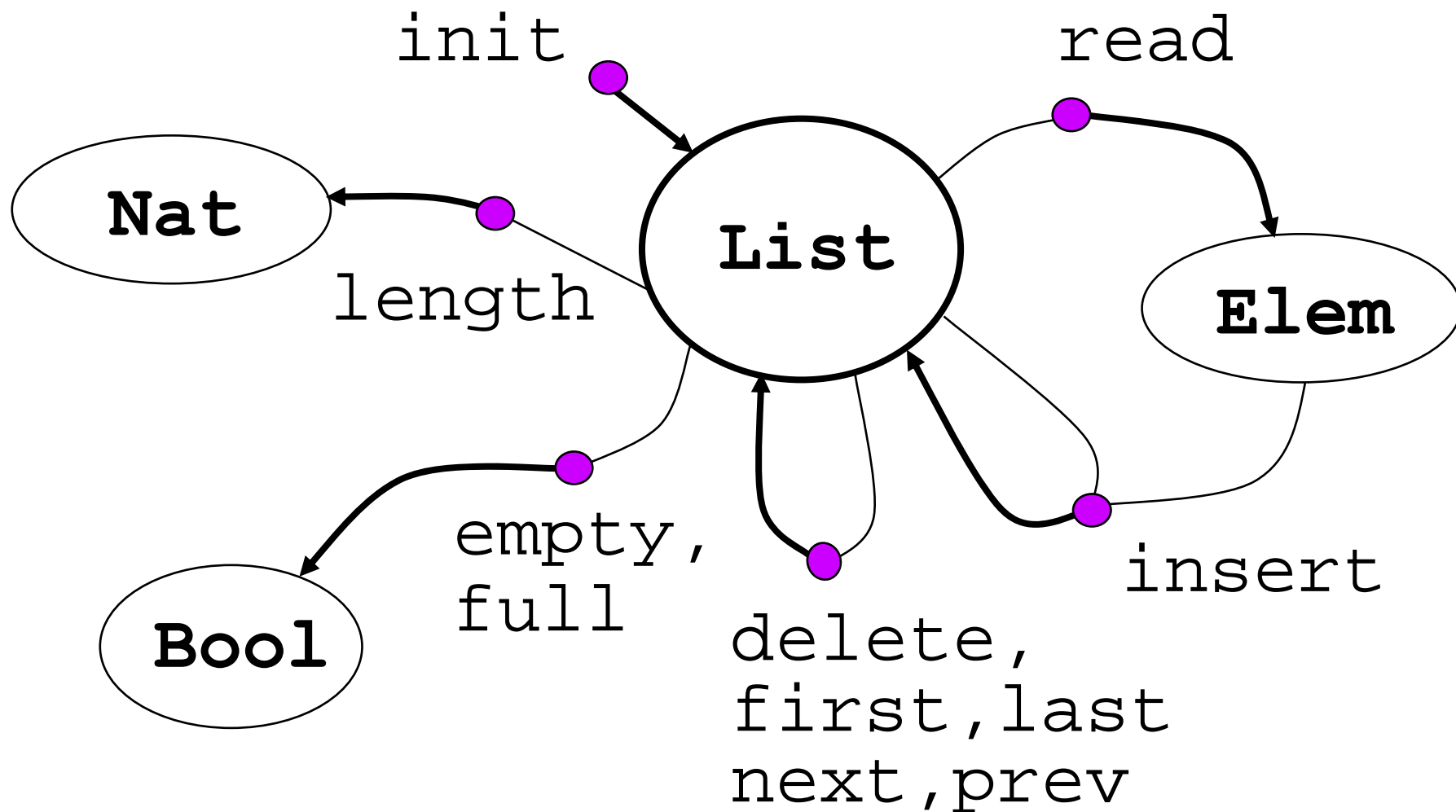
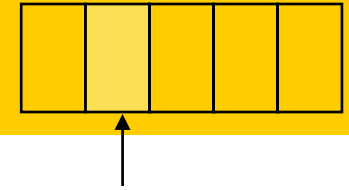


Přidat / zrušit / měnit prvek lze **pouze v místě ukazovátka!**

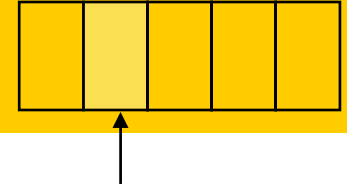
Homogenní, lineární, dynamická

Př: Linked list = seznam v dynamické paměti (STL) $O(1)$
(Ne ArrayList v Javě, který má $get(i)$ se složitostí $O(n)$)

List (Seznam)



List (Seznam)



Operace ADT seznam

`init: -> List`

`insert(_, _): Elem, List -> List`

`read(_): List -> Elem`

`delete(_),`

`first(_), last(_)`

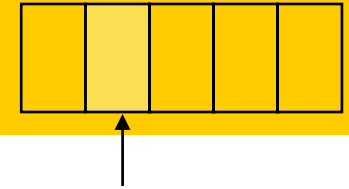
`next(_), prev(_): List -> List`

`length(_): List -> Nat`

`empty(_), full(_)`

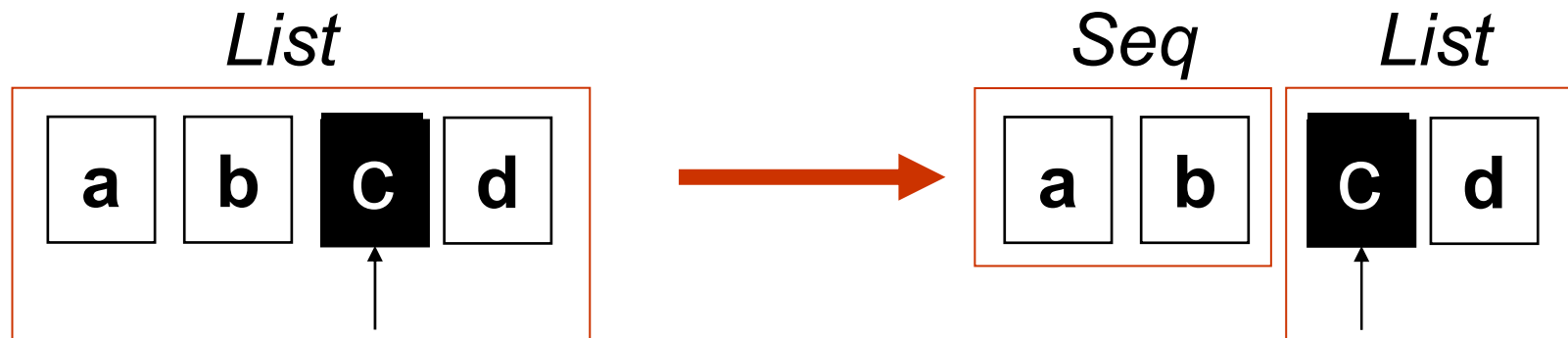
`atbeg(_), atend(_): List -> Bool`

List (Seznam)



Zavedeme **Pomocný druh** sekvence **Seq**

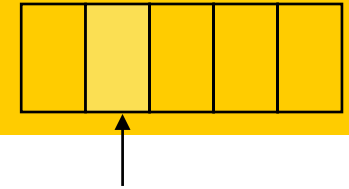
Seq = posloupnost bez ukazovátka



a pomocné operace

- NEJSOU operacemi rozhraní LIST (Nejsou „Zvenku“ vidět)
- Použijeme je jen na naše axiomy
- Umožní vyjádřit sémantiku operací

List (Seznam)



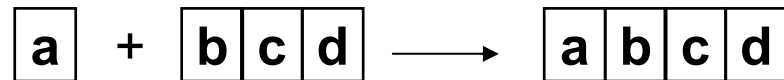
Pomocné operace (**nejsou z venku vidět!!!!**):

new: Seq

... prázdná posloupnost

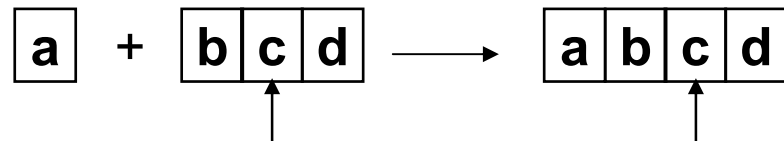
cons (_,_) : Elem, Seq -> Seq

... vložení prvku do čela posloupnosti



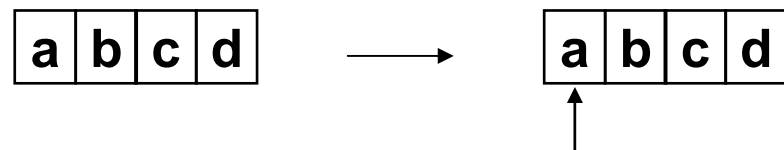
consL (_,_) : Elem, List -> List

... vložení do čela seznamu bez ohledu na ukazovátka

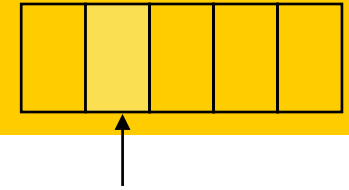


mark (_) : Seq -> List

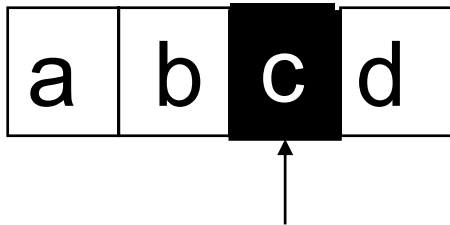
... Přidání ukaz. do čela posloupnosti – změnění se na seznam



List (Seznam)

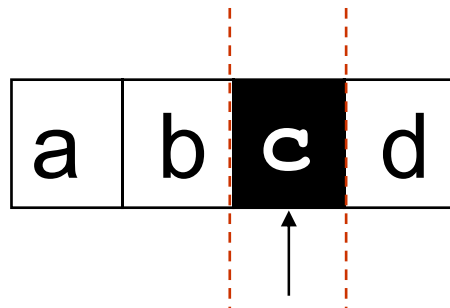
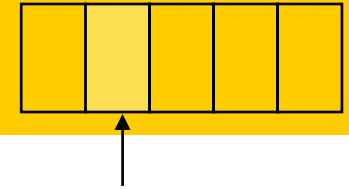


Příklad vnitřní reprezentace:

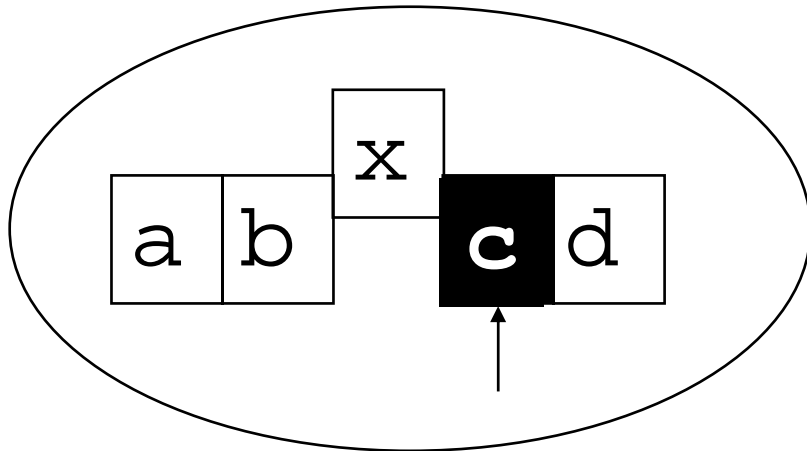


```
consL( a, consL( b,  
    mark( cons( c, cons( d, new )))  
))
```

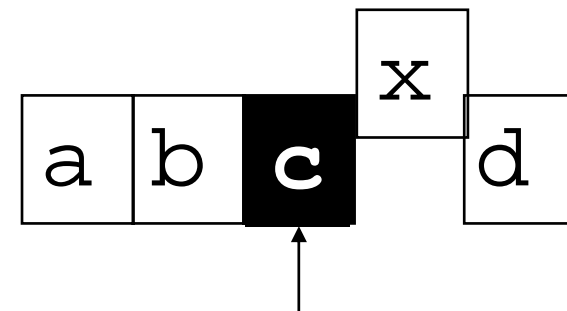
List – insert ^{1/2}



Kam nový prvek vložit?

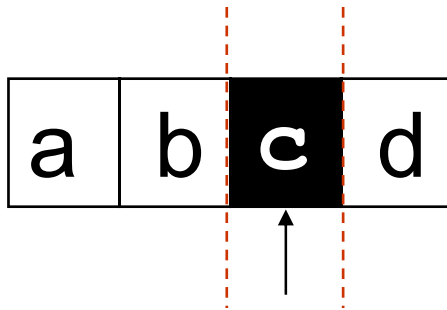
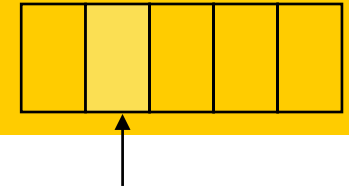


Před aktuální prvek?



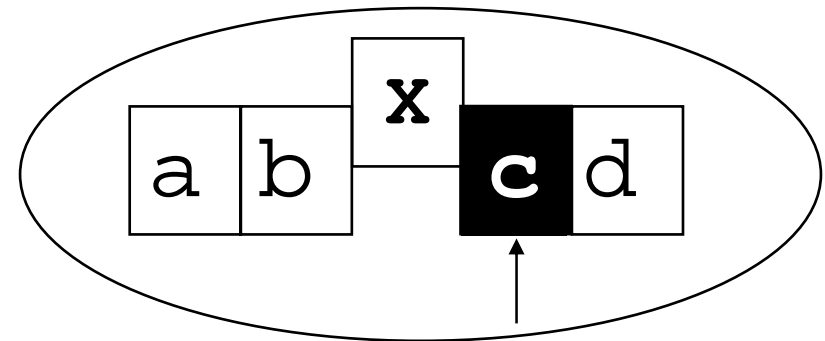
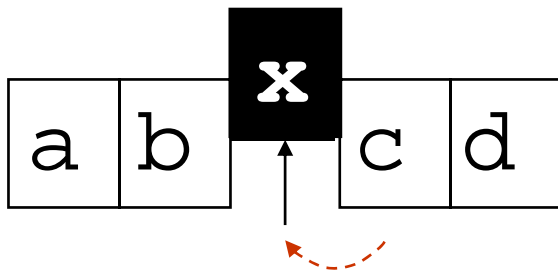
Nebo za aktuální?

List – insert 2/2



Vkládáme *před aktuální prvek*.

Kam nastavit ukazovátko po vložení?

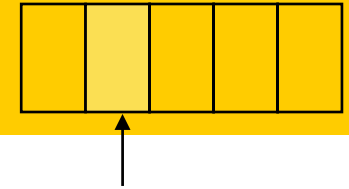


Na vložený prvek?

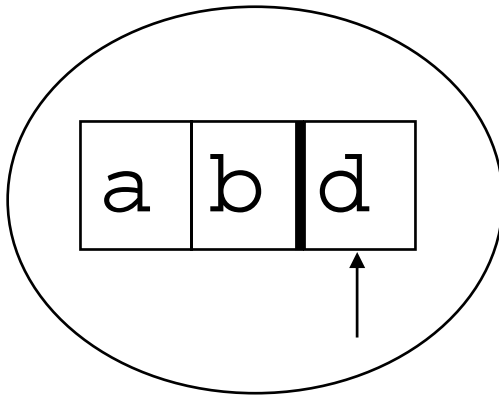
Nebo nechat na aktuálním?

Vkládáme před aktuální prvek, ukazovátko neměníme

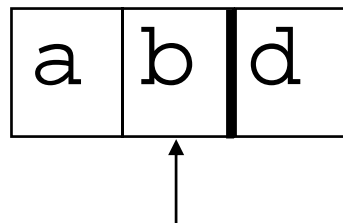
List – delete



Kam nastavit ukazovátka po smazání?



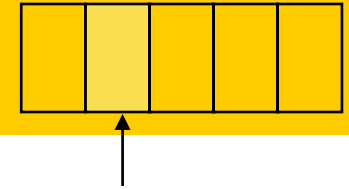
Na další (*next*)



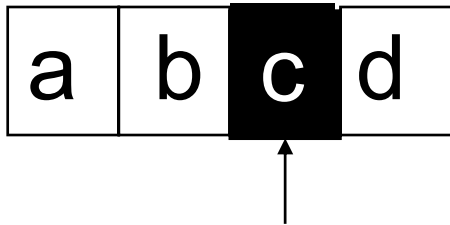
Na předchozí (*previous*)

**Po smazání aktuálního prvku,
ukazovátka posuneme na jeho následníka**

List (Seznam)



Příklad: Dva způsoby vytvoření téhož seznamu:

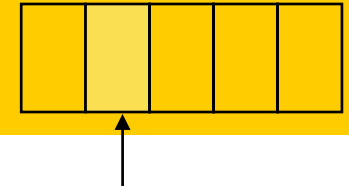


```
insert( b, insert( a,  
    first( insert( d, insert( c, init )))  
))
```

nebo

```
prev( prev( insert( d, insert( c,  
    insert( b, insert( a, init )))  
))) ... apod...
```

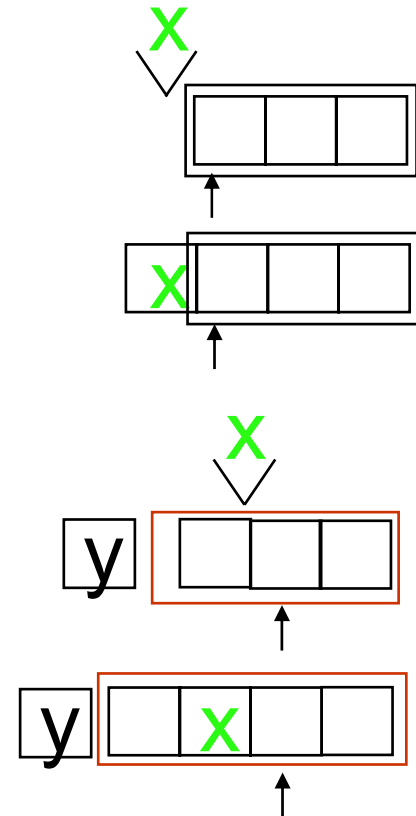
List (Seznam)



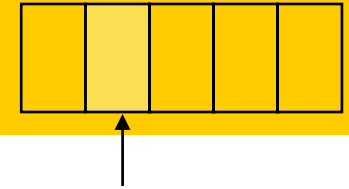
```
var: x,y:Elem, s:Seq, l:List  
init = mark( new )
```

```
insert( x, mark(s) )  
= consL( x, mark(s) )  
... Insert BEFORE the pointer
```

```
insert( x, consL( y, l ) ) =  
consL( y, insert( x, l ) )
```



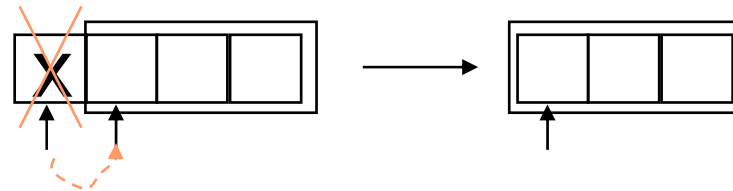
List (Seznam)



`delete(init) = init`

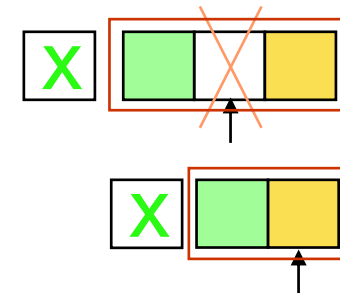
`delete(mark(cons(x, s)))
= mark(s)`

... delete by the pointer

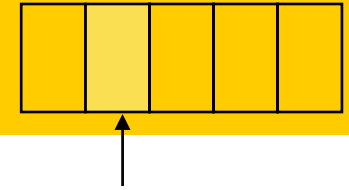


`delete(consL(x, l)) =
consL(x, delete(l))`

... delete by the pointer



List (Seznam)

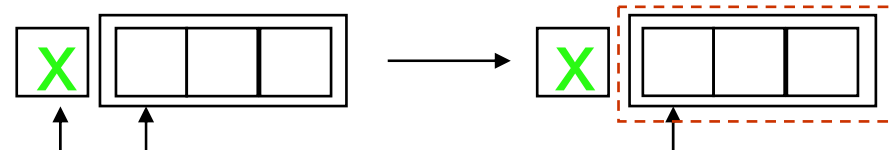


`next(init) = init`

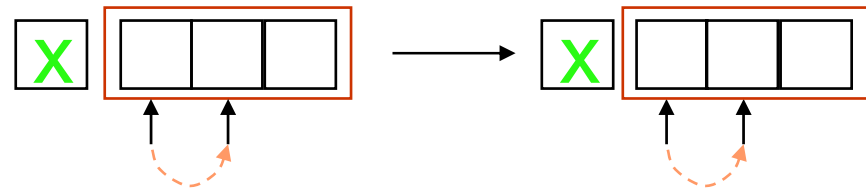
`next(mark(cons(x, s))) =
consL(x, mark(s))`

... pointer move

`next(consL(x, l)) =
consL(x, next(l))`



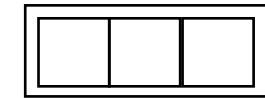
..no change before



List (Seznam)

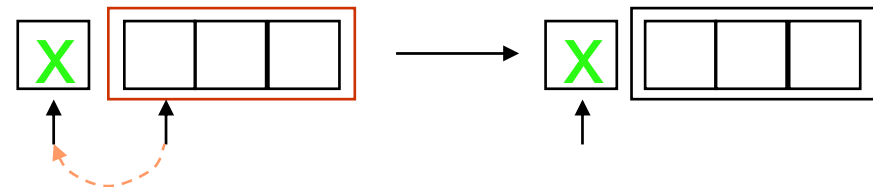


`prev(mark(s)) = mark(s)`



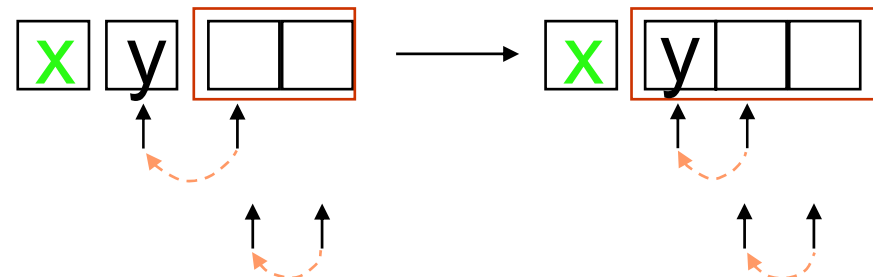
`prev(consL(x, mark(s))) =
mark(cons(x, s))`

... move by head

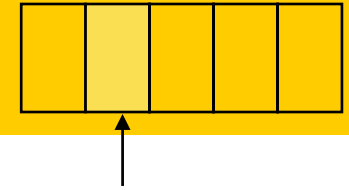


`prev(consL(x, consL(y, l))) =
consL(x, prev(consL(y, l)))`

... move inside

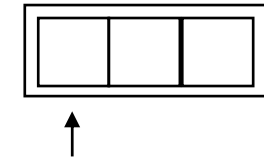


List (Seznam)



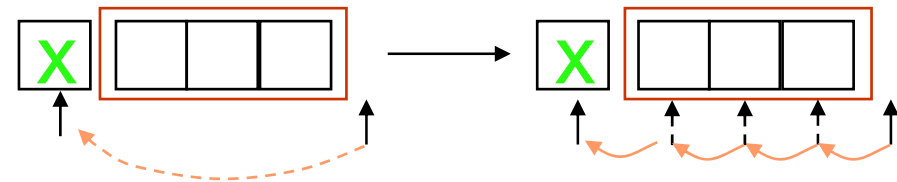
`first(mark(s)) = mark(s)`

... no move by head

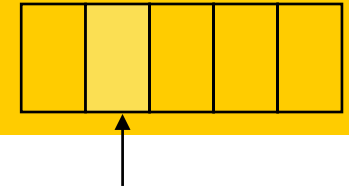


`first(consL(x, l)) =`
`first(prev(consL(x, l)))`

... move step by
step to front



List (Seznam)

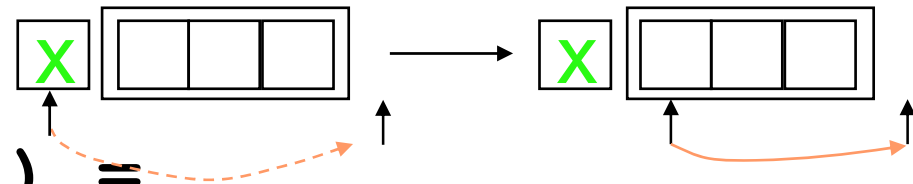


```
last( init ) = init
```

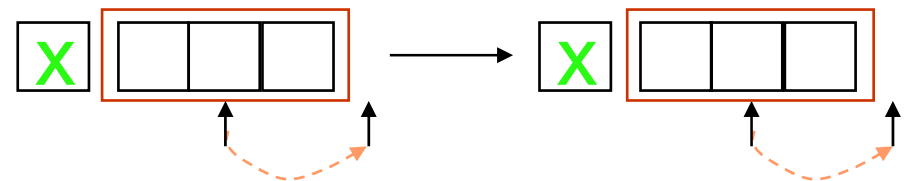
```
last( mark( cons( x, s ) ) ) =  
  consL( x, last( mark( s ) ) )
```

... move back

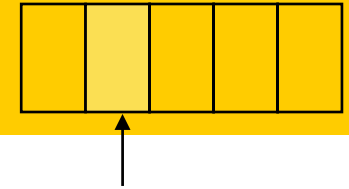
```
last( consL( x, l ) ) =  
  consL( x, last( l ) )
```



...no change before



List (Seznam)

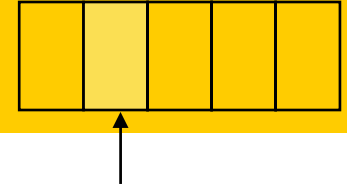


```
read( init ) = error_elem
```

```
read( consL( x, l ) ) = read( l )
```

```
read( mark( cons( x, s ) ) ) = x
```

List (Seznam)



```
length( init ) = 0
```

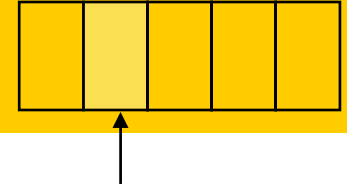
```
length( consL( x, l ) ) =  
    succ( length( l ) )
```

... elements before the pointer

```
length( mark( cons( x, s ) ) ) =  
    succ( length( mark( s ) ) )
```

... elements after the pointer

List (Seznam)



```
empty( l ) = ( length( l ) == 0 )
```

```
full( l ) = ( length( l ) == max )
```

```
atbeg( mark( s ) ) = true
```

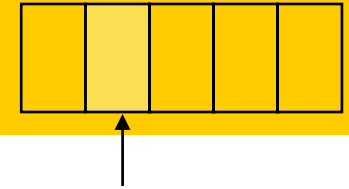
```
atbeg( consL( x, l ) ) = false
```

```
atend( mark( new ) ) = true
```

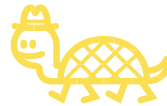
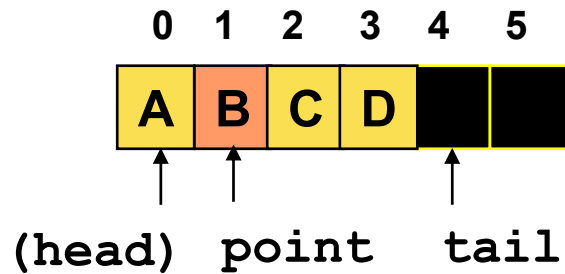
```
atend( mark( cons( x, s ) ) ) = false
```

```
atend( consL( x, l ) ) = atend( l )
```

List implementation



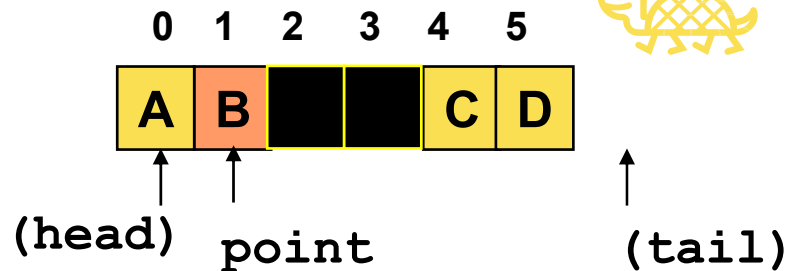
In array



$O(n)$ insert, delete

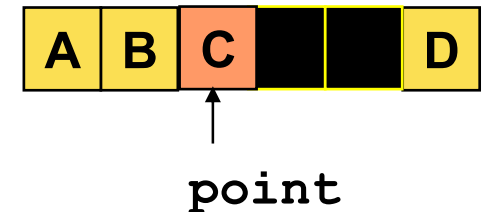
$O(1)$ first, last, prev, next

Two Stacks in Array

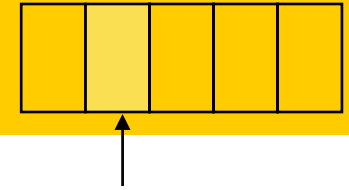


$O(1)$ insert, delete, prev, next

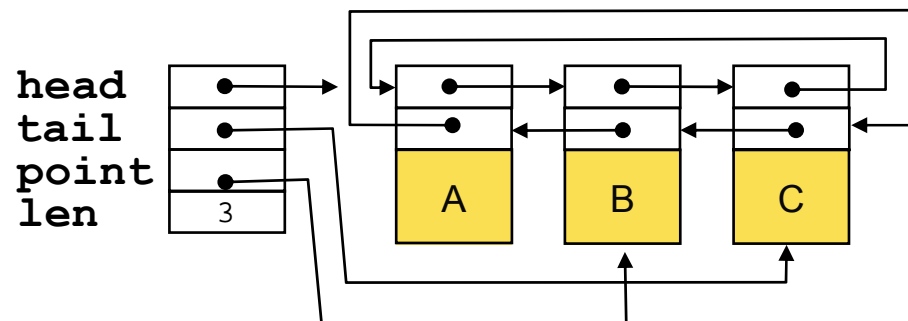
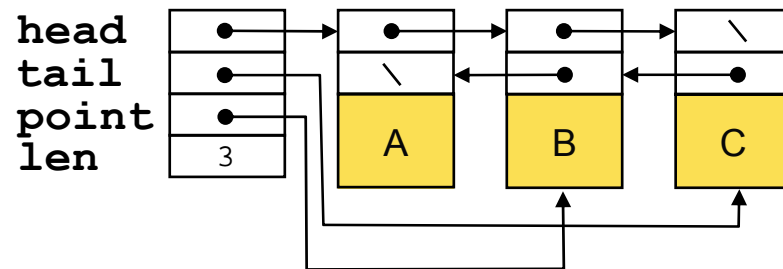
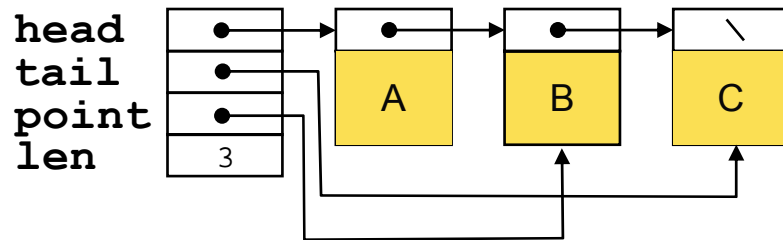
$O(n)$ first, last, ...



List implementation



Linked In dynamic memory



DSA



$O(1)$ insert,

$O(1) \dots O(n)$ delete

$O(1)$ first, last, prev, next



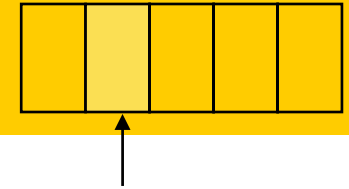
- memory for pointers

Linked list

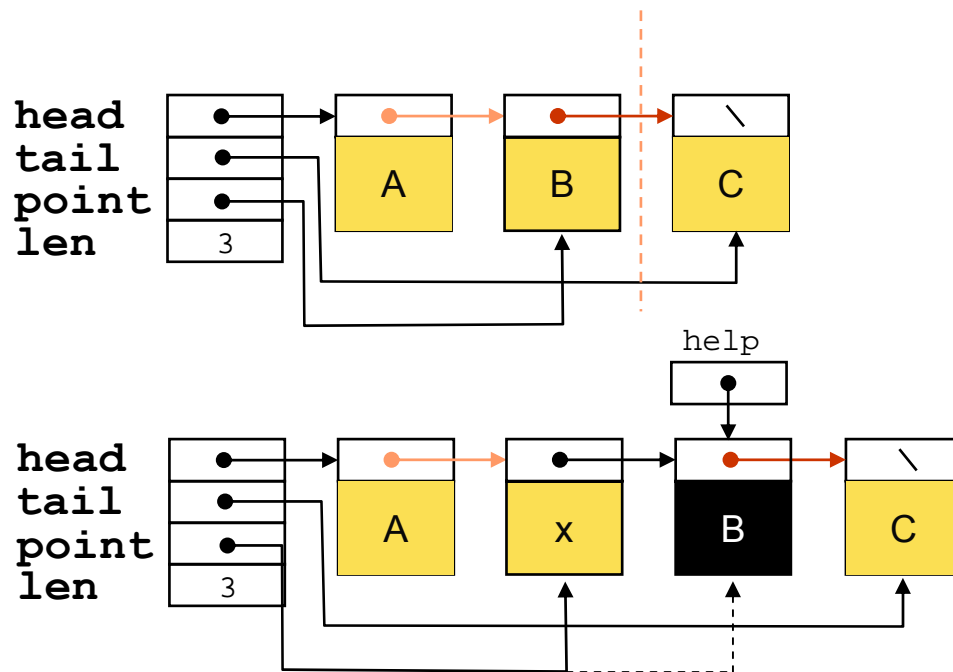
Double linked list

Circular double linked list

List implementation



Linked list



tail = poslední element
point == NULL ukazuje za last

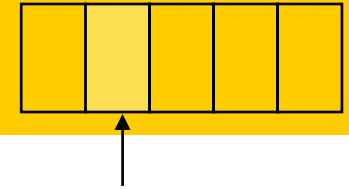
```
list::insert( elem x ) {

    item *help = new item();

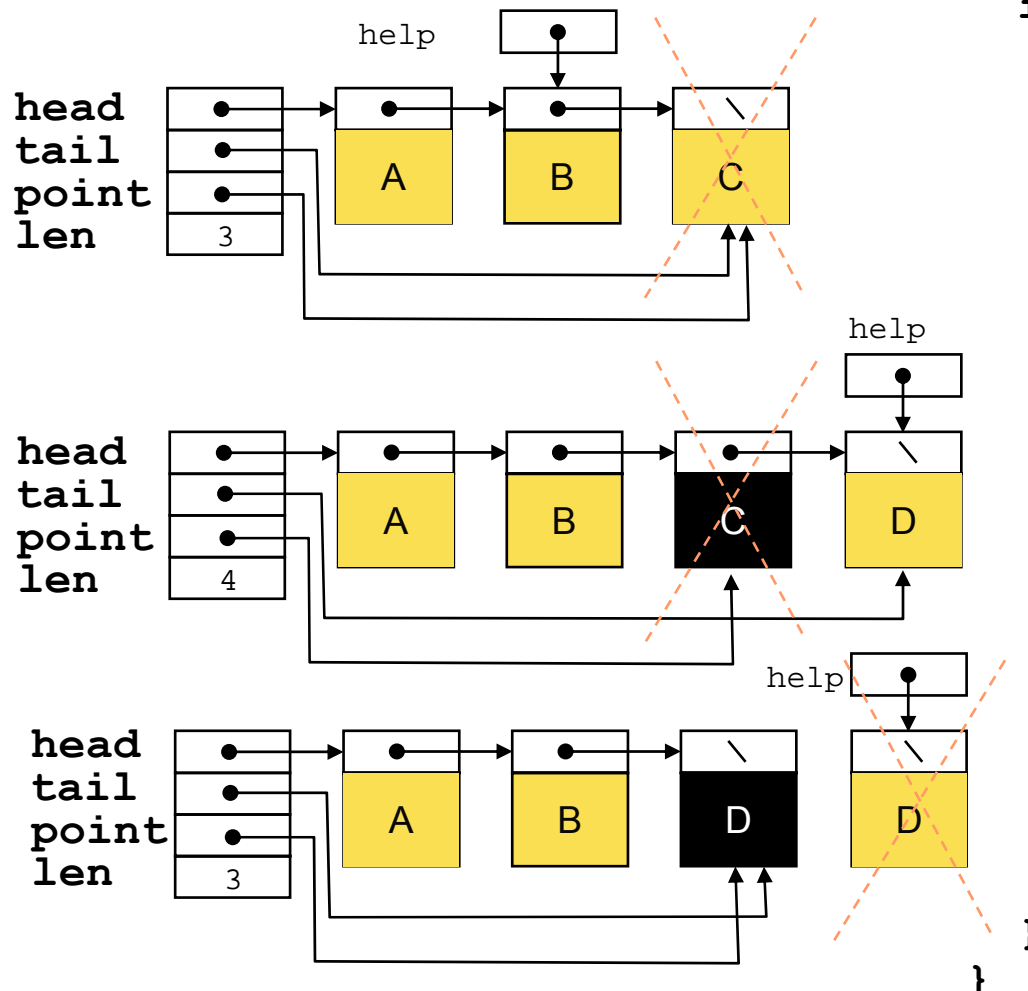
    if( point == NULL ){//point behind
        help->next = NULL;
        help->val = x;
        if( tail == NULL ) //empty list
            head = help;
        else //add at end
            tail->next = help;
        tail = help;
    } //point points behind list!

    else { //point in the list - trick
        help->val = point->val;
        help->next = point->next;
        point->next = help;
        point->val = x;
        point = help;
    }
    len++;
}
```

List implementation



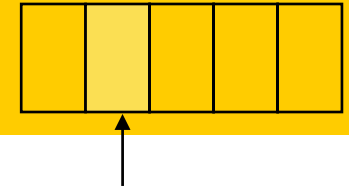
Linked list



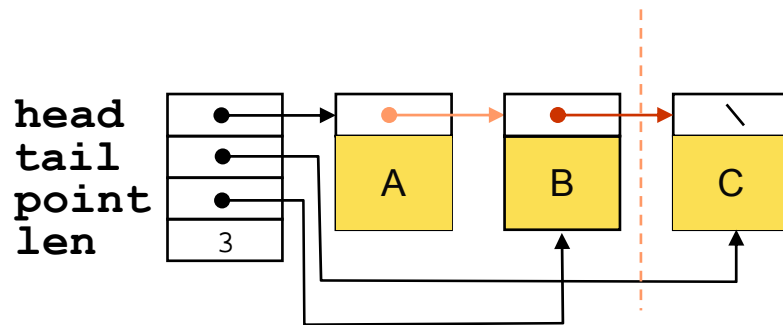
```
list::delete( ) {
    item *help;
    if( point != NULL ){//behind ignore

        if( point->next == NULL ) {//last
            help = head; //find predecessor
            while( help->next != point )
                help = help->next;
        }
        help->next = NULL;
        point = NULL;
        delete( tail ); tail = help;
    }
    // not last
    else {// trick:skip predec.search
        help = point->next;
        *point = *help;
        if( help == tail );
            tail = point;
        delete( help );
    }
    len--;
}
```

List implementation

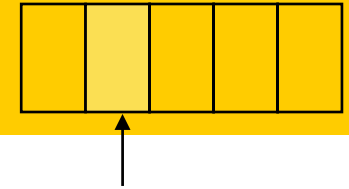


Linked list

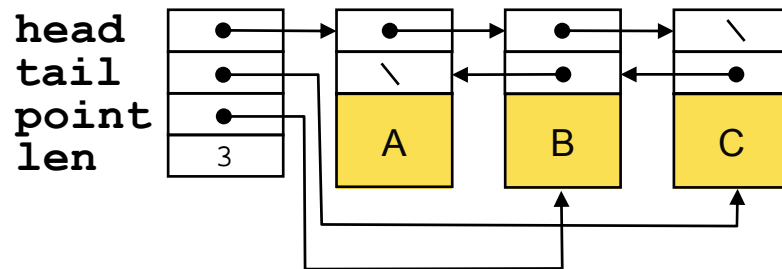


```
list::prev( ) {  
  
    item *help;  
    if( point != head){ // could move  
        help = head;  
        while( help->next != point )  
            help = help->next;  
        point = help;  
    }  
}
```


List implementation



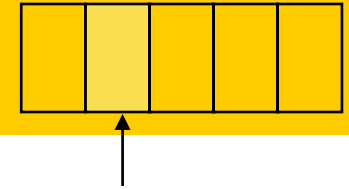
Double linked list



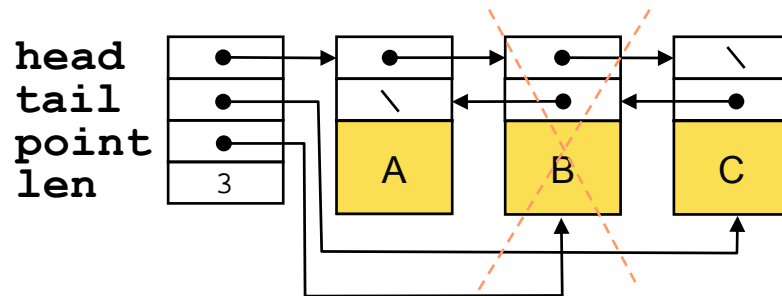
```
list::prev( ) {  
  
    item *help;  
    if( point != head){ //could move  
        if(point == null)  
            point = tail;    // last  
        else  
            point = point->prev;  
    }  
}
```

Prev() is the only place to save some operations (minimize the complexity)!

List implementation



Double linked list



```
list::delete( ) {
    item *help;
    if( point != NULL ){//behind ignore

        help = point->next ;

        if( head == point ) //first
            head = help;

        if( tail == point ) //last
            tail = tail->prev;

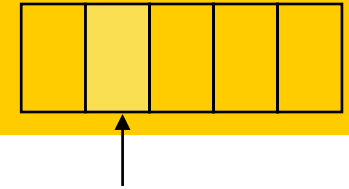
        if( help != NULL ) //prev
            help->prev = point->prev;

        if( point->prev != NULL ); //next
            point->prev->next = help;

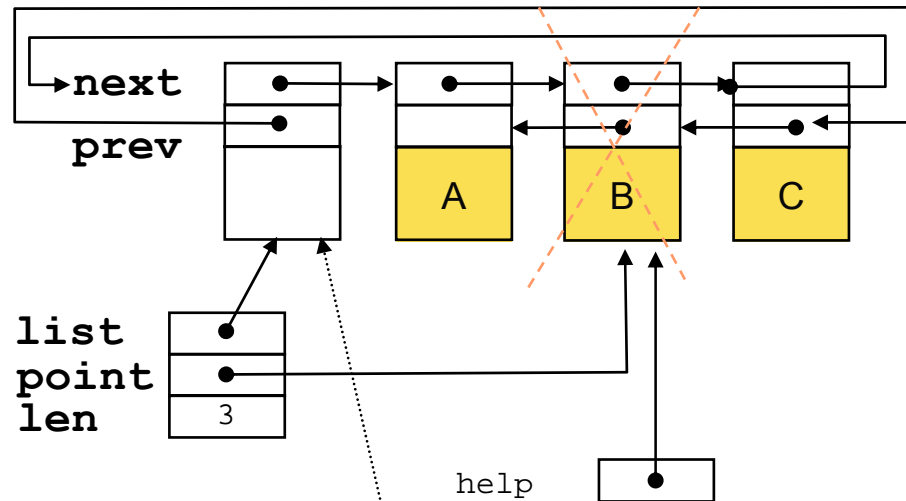
        delete( point );
        point = help;

        len--;
    }
}
```

List implementation



Circular double linked list



additional item
not used for data
SIMPLIFIES delete()

```
list::delete( ) {  
    item *help;  
    if( point != list ){ //not at end  
        point->prev->next = point->next;  
        point->next->prev = point->prev;  
  
        help = point;  
        point = point->next;  
  
        delete( help );  
  
        len--;  
    }  
}  
  
list::prev( ) {  
    if( !atBegin() ) //point!=list->next  
        point = point->prev;  
}
```

Abstraktní datové typy

Fronta (*Queue*)

Zásobník (*Stack*)

Pole (*Array*)

Tabulka (*Table*)

Seznam (*List*)

Strom (*Tree*)

Množina (*Set*)

Strom (Tree)

Kdy?

- řazení, vyhledávání, vyhodnocování výrazů, ...
- acyklický souvislý graf
- *kořenový strom*

- orientovaný strom, zvláštní uzel - *kořen*
- *kořen* spojen se všemi uzly orient. cestou
- *binární strom* - má 0, (1), 2 následníky
- uspořádaný binární strom - dvojice $\langle u_1, u \rangle$ a $\langle u, u_2 \rangle$ jsou uspořádané



Strom (Tree)

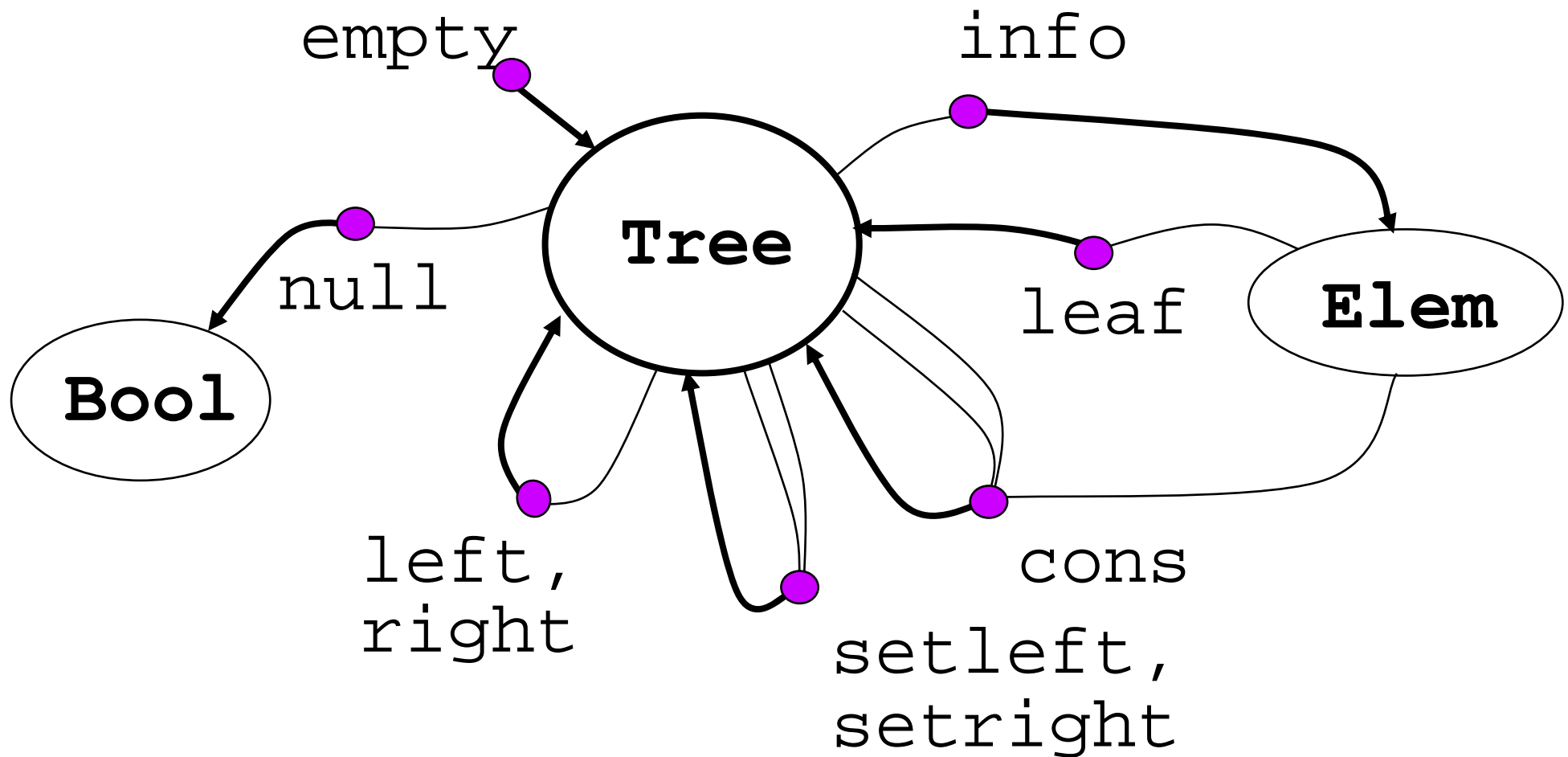
uzel - více následníků

binární strom - 2 následníci

následník - opět strom

homogenní, nelineární, dynamická

Binární strom (Tree)



Binární strom (Tree)

```
empty: -> Tree
leaf(_): Elem -> Tree
cons(_,_,_): Elem, Tree, Tree
            ->Tree
left(_), right(_): Tree -> Tree
null(_): Tree -> Bool
setleft, setright(_,_): Tree,
    Tree -> Tree
setinfo(_,_): Tree, Elem -> Tree
info(_): Tree -> Elem
```


Binární strom (Tree)

```
var x: Elem; a,b,t: tree
```

```
leaf( x ) = cons( x, empty, empty)
```

```
left( empty ) = error_tree
```

```
left( cons( x, a, b) ) = a
```

```
right( empty ) = error_tree
```

```
right( cons( x, a, b) ) = b
```

Binární strom (Tree)

```
null( empty ) = true
```

```
null( cons( x, a, b ) ) = false
```

```
setleft( empty, t ) = error_tree
```

```
setleft( cons( x, a, b ), t ) =  
    cons( x, t, b )
```

```
setright( empty, t ) = error_tree
```

```
setright( cons( x, a, b ), t ) =  
    cons( x, a, t )
```

Binární strom (Tree)

```
setinfo( empty, x ) = error_tree  
setinfo( cons( x, a, b ), y ) =  
    cons( y, a, b )
```

```
info( empty ) = error_elem  
info( cons( x, a, b ) ) = x
```

Abstraktní datové typy

Fronta (*Queue*)

Zásobník (*Stack*)

Pole (*Array*)

Tabulka (*Table*)

Seznam (*List*)

Strom (*Tree*)

Množina (*Set*)

Parametrické datové typy

Nové typy

- obohacováním původních o druhy a operace
- často stejné, jen nad jinými základy
- liší se jen některými prvky

=> parametrický datový typ (jako šablona v C++)
odlišné prvky - parametry

Množina

typ: MNOŽINA(ELEMENT)

parametr: typ prvků ELEMENT

požadavky na parametr:

 druhy: Elem

 operace: eq(_, _): Elem, Elem -> Bool

použité typy: ELEMENT, přirozená čísla,
 logické hodnoty

druhy: Elem, Bool, Set, Nat

Množina

operace:

<code>[] : Set</code>	(prázdná množina)
<code>ins (_,_) : Elem, Set -> Set</code>	(vložení prvku)
<code>del (_,_) : Elem, Set -> Set</code>	(zrušení -“-)
<code>in (_,_) : Elem, Set -> Bool</code>	(test přísluš.)
<code>card (_) : Set -> Nat</code>	(počet prvků)
<code>eq1 (_,_) : Set, Set -> Bool</code>	(rovnost mn.)

Množina bez opakování

- Asociativní Kontejner
- Žádné dva objekty se neopakují

Množina bez opakování

proměnné:

s : Set, x, y : Elem

axiomy:

$\text{ins}(x, s) = \text{if } \text{in}(x, s) \text{ then } s$

bez opakování prvků

$\text{del}(x, []) = []$

$\text{del}(x, \text{ins}(y, s)) = \text{if } \text{eq}(x, y)$
 then $\text{del}(x, s)$
 else $\text{ins}(y, \text{del}(x, s))$

nezáleží na pořadí vkládání

Množina bez opakování

axiomy: (pokračování)

$\text{in}(\mathbf{x}, []) = \text{false}$

$\text{in}(\mathbf{x}, \text{ins}(\mathbf{y}, \mathbf{s})) = \text{if eq}(\mathbf{x}, \mathbf{y}) \text{ then true}$
 $\text{else in}(\mathbf{x}, \mathbf{s})$

$\text{card}([]) = 0$

$\text{card}(\text{ins}(\mathbf{x}, \mathbf{s})) = \text{if}(\text{in}(\mathbf{x}, \mathbf{s})) \text{ card}(\mathbf{s})$
 $\text{else succ}(\text{card}(\mathbf{s}))$

Množina bez opakování

axiomy: (pokračování)

```
eq1([], []) = true
```

```
eq1([], ins(x, t)) = false
```

```
eq1(s, t) = eq(t, s)
```

```
eq1(ins(x, s), t) =
```

```
  if in(x, s)
```

```
  then eq1(s, t)
```

```
  else if in(x, t)
```

```
    then eq1(s, del(x, t))
```

```
    else false
```

bez opakování prvků

Abstraktní datové typy

Fronta (*Queue*)

Zásobník (*Stack*)

Pole (*Array*)

Tabulka (*Table*)

Seznam (*List*)

Strom (*Tree*)

Množina (*Set*)

Množina s opakováním (MultiSet) - rozmyslete sami

Příloha 1 – Výrazy nad signaturou

- a) konstanta: f
(f je nulární operace deklarovaná jako $f:d$)
- b) proměnná: x
(x is proměnná deklarovaná jako $\text{var } x:d$)
- c) operace v prefixové notaci: $f(t_1, t_2, \dots, t_n)$
(f is n -ární operace deklarovaná jako:
 $f: d_1, d_2, \dots, d_n \rightarrow d$
a t_1, t_2, \dots, t_n jsou výrazy druhů
 d_1, d_2, \dots, d_n)
- d) Operace v infixové notaci: $t_1 f_1 t_2 f_2 \dots f_n t_{n+1}$
(f is $(n+1)$ -ární operace deklarovaná jako:
 $_f_1_f_2_ \dots _f_n_ : d_1, d_2, \dots, d_{n+1} \rightarrow d$
a t_1, t_2, \dots, t_{n+1} jsou výrazy druhů d_1, d_2, \dots, d_{n+1})
- e) závorky: (t)
(t je výraz druhu d)
- f) Žádný jiný zápis výrazem není

Výrazy (pokrač.):

Herbrandovo universum pro danou signaturu

= množina všech výrazů nad danou signaturou

Příklad:

```
{true, false, not(true), not(false),  
not(not(true)), ...}
```

Dvě třídy ekvivalence (popisují stejnou hodnotu)

```
- {true, not(false), not(not(true)), ...}
    ... [true]
```

```
- {false, not(true), not(not(false)), ...}
    ... [false]
```

Příloha 2 – třídy ekvivalence

Třídy ekvivalence

- Obsahují výrazy, které popisují různý způsob konstrukce stejné hodnoty
- Bool: lze rozdělit na 2 třídy ekvivalence :
 - {true, not(false), not(not(true)),...} ... [true]
 - {false, not(true), not(not(false)),...}... [false]

Bool - třídy ekvivalence

Formálně bychom měli doplnit axiomy

```
true = [true]
false = [false]
not([x]) = [not(x)]
and([x], [y]) = [and(x, y)]
```

Axiomy s třídami ekvivalence
=> tvoří model datového typu

Prameny

Jan Honzík: Programovací techniky, skripta, VUT Brno, 19xx

Karel Richta: Datové struktury, skripta pro postgraduální studium,
ČVUT Praha, 1990

Bohuslav Hudec: Programovací techniky, skripta, ČVUT Praha,
1993

Miroslav Beneš: Abstraktní datové typy, Katedra informatiky FEI
VŠB-TU Ostrava. (Pozor, má jinak šipky a jiný seznam)

<http://www.cs.vsb.cz/benes/vyuka/upr/texty/adt/index.html>

References

Steven Skiena: The Algorithm Design Manual, Springer-Verlag New York, 1998

<http://www.cs.sunysb.edu/~algorith>

Gang of four (Cormen, Leiserson, Rivest, Stein): Introduction to Algorithms, MIT Press, 1990

Code examples: M.A.Weiss: Data Structures and Problem Solving using JAVA, Addison Wesley, 2001, code web page:

<http://www.cs.fiu.edu/~weiss/dsj2/code/code.html>

Paul E. Black, "abstract data type", in *[Dictionary of Algorithms and Data Structures](#)* [online], Paul E. Black, ed., [U.S. National Institute of Standards and Technology](#). 10 February 2005. (accessed 10.2006) Available from:

<http://www.nist.gov/dads/HTML/abstractDataType.html>

"Abstract data type." [Wikipedia, The Free Encyclopedia](#). 28 Sep 2006, 19:52 UTC. Wikimedia Foundation, Inc. 25 Oct 2006

http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Abstract_data_type&oldid=78362071

Abstraktní datové typy

